

Innst. 381 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 123 S (2016–2017)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Investeringsprosjekt i Forsvaret og andre saker

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innleiing

Føremålet med denne proposisjonen er å be om Stortinget si godkjenning til å starte opp fem nye investeringsprosjekt, og å orientere Stortinget om nokre andre saker.

Utgangspunktet for godkjenning av investeringsprosjekta i Forsvaret er dei årlege budsjettproposisjonane (Prop. 1 S). Denne proposisjonen fyller såleis ut budsjettproposisjonen.

Proposisjonen har følgjande innhald:

- Godkjenning av kostnadsramme for fire nye eigedoms-, byggje- og anleggsprosjekt: Værnes – lager og forsyning av flydrivstoff, Ørland – støytiltak på Forsvaret sine bygningar på flystasjonen, Ørland – tiltak for å redusere støykonsekvensane for omgjevnadene og Ørland – nye hangarar for F-35-kampfly.
- Godkjenning av kostnadsramme for eit nytt materiellprosjekt: Anskaffing av nye ubåtar.
- Andre saker: Multirolle tank- og transportfly – inngåing av eit fleirnasjonalt samarbeid og Endring i grunnregel § 1-4 for Det frivillige Skyttervesen.

1.2 Nye eigedoms-, byggje- og anleggsprosjekt for godkjenning

1.2.1 Værnes – lager og forsyning av flydrivstoff

Værnes flystasjon har ei viktig rolle i forsvarskonseptet i Noreg, mellom anna som ein base for å ta imot allierte styrkar for forsterking. Den planlagde verksemda på Værnes krev mykje flydrivstoff, og det set store krav til kapasitet og tilgjenge.

Den tilrådde kostnadsramma for prosjektet er 309 mill. kroner medrekna meirverdiavgift og ei avsetjing for usikkerheit. Styringsramma for prosjektet er 284 mill. kroner.

1.2.2 Ørland – tiltak for å redusere støykonsekvensar

Utbygginga av Ørland flystasjon som hovudbase for F-35-flya inneber nær ei dobling av aktiviteten med kampfly samanlikna med i dag, samstundes med at F-35-flya gjev meir støy enn F-16-flya.

Ørland kommune vedtok ny reguleringsplan for Ørland flystasjon 13. november 2014. Kommunal- og moderniseringsdepartementet stadfesta reguleringsplanen 10. august 2015. Som ein direkte konsekvens av reguleringsplanvedtaket og krav i arbeidsmiljølova vil det vere naudsynt å gjennomføre støytiltak på Forsvaret sin eigen bygningsmasse inne på Ørland flystasjon, og gjennomføre støyreduserande tiltak på sivil eigedom i støysonene utanfor sjølve baseområdet. Det er rekna med eit behov for tiltak på inntil 47 bygningar inne på Ørland flystasjon. Den tilrådde kostnadsramma for prosjektet er 218 mill. kroner medrekna meirverdiavgifta og ei avsetjing for usikkerheit. Styringsramma for prosjektet er på 183 mill. kroner.

Prosjektet for å gjennomføre støyreduserande tiltak utanfor baseområdet til hovudbasen på Ørland er inndelt i tre underprosjekt:

- Innløyising av bygningar og eigedomar utanfor baseområda med støysensitivt bruksføremål i samsvar med dei gjevne grenseverdiane frå reguleringsplanen.
- Avhending, riving eller sikring av bygningar og eigedomar som vert innløyste.
- Gjennomføring av støytiltak på bygningar med støysensitivt bruksføremål utanfor baseområda i samsvar med dei gjevne grenseverdiane i reguleringsplanen.

Totalt sett omfattar prosjektet avhending av inn-til 313 bygningar.

Den tilrådde kostnadsramma for prosjektet er 1 320 mill. kroner medrekna meirverdiavgift og ei avsetjing for usikkerheit. Styringsramma for prosjektet er 1 110 mill. kroner.

1.2.3 Ørland – nye hangarar for F-35-kampfly

Hangarprosjektet inneber bygging av tolv hangarar, kvar med plass til to F-35, med ein robust konstruksjon som gjev tilstrekkeleg tryggleik mot inn-trenging og godt vern mot ytre påverknad. Hangarane må stå klare seinast våren 2020.

Prosjektet for etablering av hangarløyising for F-35 på Ørland er føreslege gjennomført innanfor ei kostnadsramme på 2 266 mill. kroner medrekna innreiking, IKT-utstyr og meirverdiavgift og ei avsetjing for usikkerheit. Styringsramma for prosjektet er 2 044 mill. kroner.

Eit samla konsept for korleis basen sine funksjonar skal oppretthaldast i fred, krise og krig er under utarbeiding. Departementet vil kome attende til Stortinget med nærmare informasjon om dette når utgreiinga er ferdig og handsama i departementet.

1.2.4 Kampflybase Ørlandet – etableringskostnader

Dei auka kostnadane for å gjennomføre støyreducerande tiltak på Ørland og etablering av ny beskytta hangarløyising for F-35 er innanfor det kostnadsbilete Stortinget har slutta seg til for utbygginga av Ørland flystasjon som ny hovudbase for F-35, jf. Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016).

1.3 Nye materiellprosjekt for godkjenning

1.3.1 Anskaffing av nye ubåtar

For ein maritim nasjon som Noreg er ubåtar ein av dei viktigaste kapasitetane i vårt militære forsvar. I den vidare utviklinga av kapasitetane i Sjøforsvaret står anskaffinga av nye ubåtar sentralt. I samsvar med Stortinget si handsaming av Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), skal Noreg anskaffe fire nye ubåtar med innfasing frå midten av 2020-talet.

Noreg har inngått eit strategisk samarbeid med Tyskland om anskaffing av nye ubåtar. Dette samarbeidet tek utgangspunkt i eit eksisterande tysk ubåt-design og eit felles kravsett. Samarbeidet vil omfatte utdanning, trening, vedlikehald, levetidsunderstøtting, reservedelar, oppdateringar og oppgraderingar. Produksjonen av nye ubåtar vil bli samordna. Noreg planlegg å anskaffe fire ubåtar, og Tyskland to.

1.3.2 Industrielle aspekt

Valet av Tyskland som hovudleverandør, og seinare val av underleverandørar og industrielle samarbeidspartnarar, vil i alle høve ta utgangspunkt i Forsvaret sitt behov, og i forholdet mellom pris og kvalitet. Departementet legg til grunn at kvalifiserte norske bedrifter får viktige rollar i ubåtframskaffinga.

1.3.3 Ambisjonsnivå og tidsplan

Forsvarsdepartementet er i forhandlingar med tyske styresmakter med sikte på å etablere eit bilateralt avtaleverk innan medio 2017.

For å kunne få levert fire nye ubåtar frå 2026 og fram mot 2030, vil det vere naudsynt å inngå kontrakt i 2019. Tid frå kontraktisering til første operative ubåt kan leverast, er sju år.

1.3.4 Ekstern kvalitetssikring

Det er gjennomført ei ekstern kvalitetssikring av prosjektet i samsvar med retningslinene for store statlege investeringar.

Departementet vil følgje opp alle forhold som er peika på i den vidare styringa av prosjektet.

1.3.5 Kostnader

Den tilrådde kostnadsramma for prosjektet er 41 370 mill. kroner medrekna meirverdiavgift, ei avsetjing for usikkerheit og gjennomføringskostnader. Prosjektet si styringsramme vert sett til 35 730 mill. kroner medrekna meirverdiavgift.

Den samla kostnadsramma for prosjektet er i tråd med dei planføresetnadane som ligg til grunn for den nye langtidsplanen for Forsvaret, jf. Prop. 151 S (2015–2016).

1.4 Andre saker

1.4.1 Multirolle tank- og transportfly – inngåing av eit fleirnasjonalt samarbeid

Stortinget har, gjennom handsaminga av Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), vedteke at Noreg skal inngå i det europeiske samarbeidsprogrammet om ei felles framskaffing, drift og bruk av ei fleirnasjonal flåte av multirolle tank- og transportfly (MRTT).

Regjeringa vil ta stilling til ambisjonsnivået for Noreg sin del av dette samarbeidsprosjektet, og vil forplikte seg til samarbeidet gjennom å signere ein bindande avtale om anskaffinga (Memorandum of Understanding – MoU) i løpet av 2017. Kostnadane for Noreg si deltaking i MRTT-samarbeidet vil bli dekt innanfor Forsvarsdepartementet sine gjeldande budsjettammer.

1.4.2 Endring i grunnregel § 1-4 for Det frivillige Skyttervesen

I samsvar med gjeldande grunnreglar til Det frivillige Skyttervesen (DFS) krev vesentlege endringar i oppbygginga, føremålet og verksemda til organisasjonen godkjenning av Forsvarsdepartementet og Stortinget. DFS ynskjer, i tråd med fatta vedtak på Skyttertinget, å endre grunnregel § 1-4 for å opne for at utanlandske statsborgarar kan verte medlemmar i deira skyttarlag. På denne bakgrunnen, og i tråd med DFS sitt ynskje, tilrår regjeringa at grunnregel § 1-4 vert endra til:

«Norske statsborgere og personer med permanent oppholdstillatelse, som respekterer gjeldende lover og bestemmelser, kan være medlemmer av et tilsluttet skytterlag.

Ungdom under 18 år med midlertidig oppholdstillatelse kan være medlemmer i skytterlag på lik linje med norske ungdommer».

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Kåre Simensen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Harald T. Nesvik, Jørund Rytman og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, viser til at regjeringen i Prop. 123 S (2016–2017) ber om Stortingets godkjenning til å starte opp fire nye eiendoms-, bygg- og anleggsprosjekter: nytt flydrivstoff- og forsyningslager på Værnes, ulike støyttiltak og nye hangarer for F-35-flyene på Ørland og godkjenning av kostnadsramme for anskaffelse av nye ubåter. I tillegg bes det om Stortingets tilslutning til to andre saker: et flernasjonalt samarbeid om multirolle tank- og transportfly og endring i grunnregelen for Det frivillige Skyttervesen.

2.1 Værnes – lager og forsyning av flydrivstoff

Komiteen viser til Innst. S. nr. 18 (2006–2007), jf. St.prp. nr. 77 (2005–2006), der det ble inngått avtale mellom Norge og USA om forhåndslagring av materiell og forsterking av Norge. Forsyning av drivstoff er i henhold til denne avtalen en av Norges oppgaver. Komiteen vil understreke Værnes flystasjons viktige rolle i det norske forsvarskonseptet og som base for å ta imot allierte styrker. Komiteen viser til at den planlagte virksomheten på Værnes vil kreve store mengder flydrivstoff, noe som setter store krav til kapasitet og tilgjengelighet.

Komiteen viser videre til at det er nødvendig å bedre tilstanden og kapasiteten på anleggene for flydrivstoff i Trøndelag både av hensyn til den nasjonale beredskapen og som følge av våre allianseforpliktelse.

Komiteen støtter løsningen med å inngå et samarbeid med sivil luftfart der Forsvaret bygger et tankanlegg for flydrivstoff som også kan brukes i den daglige sivile driften på Værnes. Komiteen slutter seg til at det av hensyn til tid og kostnad bygges et nytt anlegg ved kaien i Muruvik i Malvik kommune, som i tillegg til selve drivstofftankene skal inneholde et teknisk bygg med lager, verksted, pumper og reservekraft, samt et bygg med kaikontor som skal være bemannet ved lossing av båter. Komiteen merker seg at det bygges en drivstoffledning fra anlegget i Muruvik og inn til Værnes flyplass.

Komiteen slutter seg til en kostnadsramme for prosjektet på 309 mill. kroner inklusive merverdiavgift og en avsetning for usikkerhet.

2.2 Ørland – tiltak for å redusere støykonsekvenser

Komiteen viser til Innst. 338 S (2011–2012), jf. Prop. 73 S (2011–2012) Et forsvar for vår tid, der beslutningen om å legge ny hovedbase for F-35-kampflyene til Ørland med tillegg av fremskutt base Evenes ble tatt.

Komiteen merker seg at etableringen av Ørland flystasjon som hovedbase for F-35-flyene innebærer nært opp til en dobling av aktiviteten med kampfly sammenlignet med i dag, og at F-35-flyene avgir mer støy enn F-16-flyene.

Komiteen merker seg videre at det vil være nødvendig å gjennomføre støyreducerende tiltak både på Forsvarets egen bygningsmasse inne på Ørland flystasjon og på sivil eiendom i støysonene utenfor selve baseområdet, som en konsekvens av den kommunale reguleringsplanen for Ørland flystasjon og krav i arbeidsmiljøloven.

Komiteen slutter seg til en kostnadsramme for tiltak på Forsvarets egne bygninger inne på flystasjonen på 218 mill. kroner inklusive merverdiavgift og avsetning til usikkerhet.

Videre viser komiteen til at det er behov for innløsning av i alt 313 bygninger og eiendommer utenfor basen, samt avhending, rivning eller sikring av disse. I tillegg kommer gjennomføring av støytiltak på nærmere definerte bygninger i støysonen i et omfang på anslagsvis 1 052 bygninger.

Komiteen merker seg at det er gjennomført ekstern kvalitetssikring av støyprosjektet utenfor basen, og at det er identifisert et potensial for kostnadsreduksjon på 120 mill. kroner.

Komiteen slutter seg til den tilrådde kostnadsrammen på 1 320 mill. kroner inklusive merverdiavgift og avsetning for usikkerhet.

2.3 Ørland – nye hangarer for F-35-kampfly

Komiteen viser til Innst. 234 S (2013–2014), jf. Prop. 84 S (2013–2014), der Stortinget ga sin tilslutning til første byggetrinn i kampflyprogrammet; bygging av nytt skvadronsbygg på Ørland flystasjon, og at det i Innst. 337 S (2014–2015), jf. Prop. 113 S (2014–2015), ble gjort vedtak om bygging av ny hovedinfrastruktur og nytt vedlikeholdsbygg. I Innst. 353 S (2015–2016), jf. Prop. 110 S (2015–2016), besluttet Stortinget å bevilge midler til bygging av nytt forsyningslager og nye forlegninger for befal og vervede, samt kjøp av Hårberg skole.

Komiteen viser til forslaget om bygging av nye hangarer, jf. Prop. 123 S (2016–2017), som er det foreløpig siste store byggeprosjektet som skal gjennomføres på Ørland for at flystasjonen skal være klar til å ta imot de nye F-35-kampflyene i november 2017. Komiteen merker seg at det foreslås bygging av tolv hangarer, hver med plass til to F-35-kampfly.

Komiteen merker seg at det er valgt en kompakt løsning med lokalisering av hangarene i kort avstand fra skvadrons- og vedlikeholdsbyggene, og at man på den måten optimaliserer den daglige driften av kampflyene. Komiteen merker seg også at hangarene må stå ferdig senest innen våren 2020 for at skiftet fra F-16 til F-35 skal gå som planlagt. Videre merker komiteen seg at de 24 nye hangarplassene ikke vil huse alle flyene, og at de resterende F-35-flyene inntil videre vil få tilhold i eksisterende bygningsmasse på Ørland og på Evenes.

Komiteen påpeker at forutsetningen i Prop. 73 S (2011–2012) om at kampflybasen kun skulle tilfredsstillende krav til sikring i fredstid, er endret underveis. Komiteen viser til Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), der det ble vedtatt at flybasene som skal benyttes til krise og væpnet konflikt, må få økt sikring og vern mot angrep, sammenlignet med forutsetningene i Prop. 73 S (2011–2012). Komiteen støtter at kampflybasen må konstrueres slik at den fra første dag kan fungere som en fullverdig base i fred, krise og krig.

Komiteen viser videre til den eksterne kvalitetssikringsrunden KS2 som er gjennomført, der det påpekes et behov for ytterligere spredning av hangarene på basen. Komiteen viser til at det foreslås å bygge kun seks hangarer i første byggetrinn og vente med de resterende seks. Den eksterne kvalitetssikringen foreslår at beslutningen om bygging av de resterende seks hangarene først bør tas når det foreligger en samlet plan for Ørland flystasjon som stridsbase.

Komiteen støtter departementets vurdering av at et slikt valg vil kunne innebære en betydelig kostnadsøkning, og at det med denne løsningen ikke vil være et tilstrekkelig antall hangarer som står ferdig i tide til mottak av F-35-kampflyene. Komiteen mener derfor at prosjektet skal godkjennes med bygging av tolv doble hangarer i henhold til den opprinnelige planen, innenfor en ramme på 2 266 mill. kroner, innredning og IKT-utstyr medregnet, inklusive merverdiavgift og avsetning til usikkerhet.

Komiteen imøteser at Forsvarsdepartementet kommer tilbake til Stortinget med en egen sak som beskriver et konsept for hvordan basen kan opprettholde sine funksjoner i fred, krise og krig og som viser hvordan de ulike tiltakene som for eksempel luftvern, baseforsvar, drivstoffanlegg, hangarer og annen infrastruktur skal innrettes best mulig for å sikre optimal drift.

2.4 Kampflybase Ørland – etableringskostnader

Komiteen viser til den informasjon som ble gitt i Prop. 113 S (2014–2015), samt i Prop. 151 S (2015–2016) om kostnadsbildet for utviklingen av Ørland som hovedbase for F-35-kampfly. Komiteen er tilfreds med at de økte kostnadene i forbindelse med gjennomføring av støyreducerende tiltak og bygging av en bedre beskyttet hangarløsning er innenfor det kostnadsbildet Stortinget allerede har sluttet seg til i Innst. 62 S (2016–2017).

2.5 Anskaffelse av nye ubåter

Komiteen viser til at for en maritim nasjon som Norge er ubåter en av de viktigste militære kapasitetene og en viktig strategisk ressurs, som med sin evne til å operere skjult over lang tid og over store områder, med sin store slagkraft og gjennom sin store påvirkning på maritime militære operasjoner, har en stor kapasitet til å opprettholde en krigsforebyggende terskel og bidra til Forsvarets evne til avskrekking.

Komiteen viser til Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), der Stortinget vedtok at Norge skal anskaffe fire nye ubåter til erstatning for de seks i Ula-klassen, som i sin tid ble faset inn i perioden 1989–1992, og som vil nå enden av sin forventede levetid tidlig på 2020-tallet. Komiteen

merker seg at levetiden vil kunne holdes operativ til rundt midten av 2020-tallet med nødvendige oppdateringer og oppgraderinger. Komiteen viser videre til at det er gjennomført utredninger siden 2007, og at denne løsningen vil sikre at Norge har en relevant ubåtkapasitet i fremtiden. Komiteen merker seg at de nye ubåtene planlegges innfaset fra midten av 2020-tallet.

Komiteen mener fire ubåter er helt nødvendig for å videreføre ubåtvåpenets kapasitet, ubåtenes operative evne og for å kunne ha et tilstrekkelig robust kompetansemiljø i Sjøforsvaret.

Komiteen viser til at anskaffelsen ble varslet i Innst. 337 S (2014–2015), jf. Prop. 113 S (2014–2015), og at Stortinget også i forbindelse med behandlingen av Prop. 110 S (2015–2016), jf. Innst. 353 S (2015–2016), uttalte seg om anskaffelse av nye ubåter.

Komiteen viser til at Stortinget i den forbindelse påpekte betydningen av at det før det eventuelt inngås kontrakt om anskaffelse av nye ubåter, skal inngås en overordnet strategisk og langsiktig industrisamarbeidsavtale der man forplikter seg til ulike former for gjensidig industrisamarbeid tilsvarende ubåtenes anskaffelsesverdi, med målsetting om en betydelig nasjonal verdiskaping både gjennom direkte og indirekte avtaler så vel som drifts- og vedlikeholdssamarbeid.

Komiteen viser videre til Innst. 185 S (2015–2016), jf. Meld St. 9 (2015–2016) Norsk forsvarsindustriell strategi. Hovedmålet med meldingen er å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser. Den beskriver i tillegg endringer i forsvarsmarkedet nasjonalt og internasjonalt samt konsekvenser av innføring av EU-direktivet for forsvars- og sikkerhetsanskaffelser i norsk lovverk.

Komiteen mener forsvarsindustrien er en viktig partner for Forsvaret, og at samarbeidet mellom forsvarsindustrien og Forsvaret gir muligheter for kompetanseutvikling og økt internasjonal eksport av norsk forsvarsteknologi. Komiteen viser til at endringer i den sikkerhetspolitiske situasjonen gjør at beredskap og forsyningssikkerhet må tillegges større vekt enn tidligere. Komiteen er således tilfreds med at disse hensynene er vektlagt i Prop. 123 S (2016–2017).

Komiteen viser til at Prosjekt Nye ubåter nå er ferdig definert etter en forutgående utrednings- og kvalitetssikringsprosess i samsvar med retningslinjene for store statlige anskaffelser. Komiteen understreker betydningen av at prosjektet understøtter Stortingets prioriteringer og den forsvarsstrukturen som er vedtatt i langtidsplanen for forsvaret i Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016).

Komiteen støtter at Norge har inngått et strategisk samarbeid med Tyskland om anskaffelse av nye

ubåter, og understreker betydningen av at samarbeidet vil omfatte utdanning, trening, vedlikehold, levetidsundersøkelser, reservedeler, oppdateringer og oppgraderinger.

Komiteen legger vekt på at Tyskland og Norge vil anskaffe identiske ubåter og at produksjonen av båtene vil foregå samordnet. Videre vil et slikt samarbeid etter komiteens mening redusere drifts- og vedlikeholdskostnadene og skape betydelige ringvirkninger for norsk forsvarsindustri.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig at nasjonal kompetanse til å utføre nødvendig vedlikehold på neste generasjons ubåt etableres i Norge og anbefaler at det i denne forbindelse utredes hvordan dette kan sikres gjennom et langsiktig strategisk samarbeid mellom Forsvaret og nasjonal industri.

Disse medlemmer oppfordrer regjeringen til å arbeide for at det utvikles en modell for fordeling av arbeidsoppgaver mellom de samarbeidene nasjonene som sikrer at det etableres industrielle kompetansesentre (Centres of Excellence) som får ansvar for å vedlikeholde, reparere, videreutvikle og oppgradere avanserte delsystemer.

Komiteen merker seg at dagens infrastruktur for ubåter ved Haakonsvern og i Ramsund i stor grad vil bli gjenbrukt, men at det blir nødvendig å tilpasse kaier og skifte ut simulatorene for U1a-klassen til simulatorer til de nye ubåtene. Komiteen merker seg videre at også eksisterende bygningsmasse for administrasjon, utdanning og trening av mannskaper skal gjenbrukes i størst mulig grad. Komiteen imøteser at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med et anbefalt forslag til vedlikeholdsløsning for de nye ubåtene i 2019.

2.6 Industrielle aspekter

Komiteen viser til at det er Forsvarets behov og forholdet mellom pris og kvalitet som ligger til grunn for valget av Tyskland som hovedleverandør, og som vil være førende for senere valg av underleverandører og industrielle samarbeidspartnere. Komiteen legger til grunn at kvalifiserte bedrifter i norsk industri, som har høy kompetanse på delsystemer til ubåter, vil få viktige roller i ubåtanskaffelsen.

Komiteen mener eksport og internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å opprettholde en nasjonal forsvarsindustri og at det derfor er viktig at anskaffelsen av nye ubåter brukes aktivt for å videreutvikle en kompetent og konkurransedyktig norsk forsvarsindustri. Komiteen er opptatt av at det kreves industrisamarbeid tilsvarende verdien av kontrakten, og at anskaffelsen sikrer markedsadgang for

norsk forsvarsindustri innenfor prioriterte teknologi-områder, jf. Innst. 185 S (2015–2016), Meld. St. 9 (2015–2016).

Komiteen er tilfreds med at det allerede er inngått et strategisk samarbeid med Tyskland som vil åpne for salg av missiler til Tyskland, videreutvikling av missiler og missilteknologi samt samarbeid om kampledningssystem for både tyske og norske ubåter, noe som vil åpne for norsk eksport av kampledningssystem utover rammen for avtalen med Tyskland. Komiteen mener dette samarbeidet vil være positivt for høyteknologisk kompetanseutvikling i Norge og for eksportpotensialet til norskutviklede produkter.

Komiteen har merket seg at det pågår forhandlinger mellom norske og tyske myndigheter med sikte på å etablere et bilateralt avtaleverk medio 2017, og at dette vil bli grunnlaget for felles forhandlinger med leverandørverftet. Komiteen har også merket seg at kontraktene må være inngått innen 2019 dersom en skal nå målsettingen om leveranse av fire nye ubåter i tidsrommet 2026–2030.

Komiteen deler oppfatningen av at det er viktig å sikre kontinuitet i overgangen til nye ubåter, gjennom at de nye settes snarlig i operativ tjeneste, slik at tiden med overlapping med Ula-fartøyene blir kortest mulig. Komiteen innser at det gir sterke føringer for fremdriften i prosjektet.

Komiteen merker seg at prosjektet er kvalitetssikret i henhold til retningslinjer for store statlige investeringer, og at kvalitetssikringsrapporten støtter hovedkonklusjonene i beslutningsunderlaget. Komiteen merker seg videre at det har vært nødvendig å oppjustere rammen med tre prosent grunnet endringene som er kommet til som følge av samarbeidet med Tyskland.

Komiteen viser til Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), og at den samlede kostnadsrammen for prosjektet er i tråd med forutsetningene i den nye langtidsplanen for Forsvaret. Videre viser komiteen til at utbetalingene i prosjektet vil strekke seg fra 2019 og frem til utgangen av garantifasen i 2032.

Komiteen vil på dette grunnlaget godkjenne den anbefalte kostnadsrammen for prosjektet på to-

talt 41 360 mill. kroner inklusive merverdiavgift, avsetting til usikkerhet og gjennomføringskostnader.

2.7 Multirolle tank- og transportfly – inngåelse av flernasjonalt samarbeid

Komiteen viser til Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), der Stortinget vedtok at Norge skal slutte seg til det europeiske samarbeidsprosjektet om å anskaffe, drifte og bruke en flernasjonal flåte av multirolle tank- og transportfly (MRTT).

Komiteen legger til grunn at luft-til-luft-tanking er en forutsetning for å sikre en effektiv utnyttelse av vårt nye kampflyvåpen, og at det er en høyt etterspurt kapasitet i NATO. Komiteen mener det flernasjonale MRTT-samarbeidet vil gi en bedre byrdefordeling internt mellom medlemslandene i NATO, og at det vil dekke Norges behov at vi går inn med et visst antall flytimer pr. år.

Komiteen har merket seg at det er inngått avtale med leverandøren Airbus Defence Systems om de to første flyene med opsjon på ytterligere seks fly, at det første flyet vil være operativt allerede fra 2020 og at kostnadene for Norges deltagelse vil bli dekket innenfor Forsvarsdepartementets gjeldende budsjett-rammer.

2.8 Det frivillige Skyttervesen – endring i grunnregel § 1-4

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at gjeldende grunnregler for Det frivillige Skyttervesen (DFS) tilsier at vesentlige endringer i oppbygging, formål og virksomheten til organisasjonen krever godkjenning av Forsvarsdepartementet og Stortinget. I samsvar med dette har DFS tatt initiativ til å endre grunnregel § 1-4 for å åpne for at utenlandske statsborgere kan bli medlem av lokale skytterlag. Flertallet slutter seg til tilrådingen fra regjeringen i denne saken, som er i tråd med DFS' ønske.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter ikke regjeringens forslag om å tillate at ungdom under 18 år med midlertidig oppholdstillatelse kan være medlemmer i skytterlag på lik linje med norske ungdommer.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2017 kan starte opp nye investeringsprosjekt,

medrekna større egedoms-, bygge- og anleggsprosjekt, omtala i kapittel 2 *Nye egedoms-, bygge- og anleggsprosjekt for godkjenning* og kapittel 3 *Nye materiellprosjekt for godkjenning* i den framlagde proposisjonen, innanfor dei gjevne kostnadsrammene.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 6. juni 2017

Anniken Huitfeldt

leder

Elin Rodum Agdestein

ordfører

